

# Bättre koll ger energisnåla tjänsteresor

RESULTAT FRÅN PROJEKTET INEKT



## Information och effektivisering


Många kommuner och landsting genomför ambitiösa åtgärder för att minska energianvändningen i fastigheter och transporter. Ett hinder i arbetet är att transporterna är svåra att följa upp. Det saknas ofta ansvar och rutiner för att följa upp körsträckor och bränsleanvändning – och därmed klimatpåverkan och kostnader. Förbättrad information om tjänsteresor och fordon ger förbättrat underlag för energieffektivisering.

Under 2012-2013 har Länsstyrelsen Östergötland drivit projektet INEKT, på initiativ av kommuner och landsting i Östergötland. Den här broschyren presenterar projektets arbete och resultat. Vi hoppas att den ska kunna inspirera andra organisationer till liknande insatser.



## Sammanfattning av projektet

INEKT står för ”Informationshantering och energieffektivisering av kommuners och landstings transporter”. Landstinget i Östergötland samt kommunerna Boxholm, Kinda, Linköping, Mjölby, Motala, Norrköping, Söderköping och Åtvidaberg har deltagit. Länsstyrelsen Östergötland har bistått med projektledare. Projektet har finansierats av Energimyndigheten, Länsstyrelsen och deltagande organisationer.



Energikontoret Östra Götaland har stöttat projektet och Trivector Traffic har medverkat som konsult. Projektet har haft en referensgrupp med representanter för Trafikverket, Regionförbundet Östsam, Landstinget, Energikontoret, Linköpings kommun och Motala kommun.

Arbetet har fokuserat på tjänsteresor i bil. Energistrateger i deltagande kommuner och landsting har sammanställt nuläge och behov. De har sedan medverkat i tre temagrupper för erfarenhetsutbyte och konsultstöd inom områdena Fordonspark, Bilpool och Tjänsteresor och resepolicy. Energikontoret har sammanställt en rapport med goda exempel från andra delar av Sverige (finns på Länsstyrelsens webbplats). Varje deltagande organisation har fått enskilt stöd av konsult vid två besök samt distansarbete.

### Några gemensamma slutsatser

- Många offentliga organisationer har ingen samlad bild av sina fordonsflottor och deras kostnader. Det finns stora vinster att göra för både ekonomi och miljö.
- Förbättrad statistik är viktig och kan fås genom färddatorer, tankkort eller rapporteringssystem. Men det grundläggande är att peka ut en person som har ett strategiskt helhetsansvar för fordonsparken.
- Att samla personbilarna till en central bilpool är ofta det viktigaste steget för att effektivisera tjänsteresorna.
- Glöm inte att ta hänsyn till personuppgiftslagen.

”En gemensam bilpool kommer att bli jättebra. Istället för att flera personer ute i verksamheterna är inblandade i avtal och administration så koncentreras kunskapen till ett ställe. Då blir biladministrationen effektivare och personalen kan fokusera på sitt dagliga jobb istället.”



Jessica Edlund, ekonomichef

I Boxholms kommun har det framkommit ett stort intresse och engagemang för fordonsfrågorna. I dagsläget finns ingen central post med ansvar för bilparken. Vid konsultens första besök deltog ett tiotal tjänstemän och diskuterade hanteringen av kommunens fordon och möjligheter till en central bilpool. Som resultat av INEKT tillsattes det sedan en arbetsgrupp med uppdrag att ta fram en ny mötes- och resepolicy samt en fordonspolicy. Gruppen har fått fortsatt konsultstöd under arbetets uppstart.

## **Kontakt**

Stefan Pettersson, energistrateg

Karolina Hedlund, hållbarhetsstrateg

Kinda kommun arbetar framåtsträvande med sina transporter, främst de leasade fordonen. Krav på fossilfria bränslen har gett en hög andel etanolbilar och det finns en välanvänd bilpool. Men som många kommuner äger man ett antal äldre fordon med sämre miljöprestanda. Inom INEKT har förvaltningschefer och politiker haft möten om fordonsflottan. Som resultat diskuterar man nu utfasning av de ägda bilarna och att införa biodiesel för tunga fordon. Arbetet har fortsatt bland annat genom möten med leverantörer av biodrivmedel.

**”Förutom ett ambitiöst arbete med den leasade fordonsflottan har Kinda haft modet att minska antalet bokningsbara fordon och samtidigt introducera flera lättillgängliga reskort för kollektivtrafiken.”**

Kickan Grimstedt, energistrateg



#### **Kontakt**

Kickan Grimstedt, energistrateg

**”Vi sparar både tid, pengar och miljö på att effektivisera bilanvändningen. Vi har fått pris för att vi framgångsrikt arbetat med att bygga upp en energieffektiv fordonspark.”**

Mats E Persson, säkerhetschef



Landstinget driver ambitiösa åtgärder för att förändra medarbetarnas resvanor. Åtgärderna har fått gott resultat och fler väljer nu cykel eller kollektivtrafik vid pendlingsresor. Utredningen Grön resplan visar att det även finns stor potential att miljöanpassa tjänsteresorna. Under INEKT har miljöstödsfunktion, miljösamordnare och upphandlingsansvariga samlats för att diskutera fordonsflottan. Konsulten har stöttat med bland annat en kalkyl av nyttan av att centralisera administration och bokning av bilar. Arbetet kommer att fortsätta för att skapa en effektiv och miljöanpassad fordonsflotta.

### **Kontakt**

Annelie Frick, mobilitetssamordnare

Linköping har under året intensifierat arbetet med att kartlägga kommunens tjänsteresor och arbetspendling. Det ska bland annat resultera i en grön resplan. Kommunen har också arbetat för förbättrade rutiner för insamling av resestatistik, med fokus på att finna effektivare former för uppföljning av fordonsflottan. Förvaltningar och bolag har totalt nära 500 personbilar och lätta lastbilar, varav ett tjugotal personbilar i en gemensam pool. Inom INEKT har man bland annat fått konsultstöd i att identifiera möjliga tekniker för uppföljning av bränsleanvändning och körsträckor. Kommunen har även diskuterat implementering av den nyantagna resepolicyen och sett över möjligheter att stärka incitamenten för ett miljöanpassat resande.

**”Genom INEKT har vi fått ta del av andra kommuners erfarenheter och fått värdefulla tips om hur vi kan utveckla vår egen fordonsuppföljning.”**

Andreas Larsson, utredare



#### **Kontakt**

Andreas Larsson, utredare

”INEKT har hjälpt till att göra fordonsfrågorna levande i organisationen igen.”

Karolina Hedlund, hållbarhetsstrateg



I Mjölby har kommunförvaltningen cirka 200 bilar varav 60 leasade. Mjölby är en av få kommuner i länet som har en person med ansvar för fordonsparken, och ett centralt register över de leasade bilarna. Inom INEKT möttes bland annat kommunalråd, kommunchef och IT-samordnare för att diskutera revidering och implementering av mötes- och resepolitik. Kommunen har sedan fått fortsatta råd och tips.

#### **Kontakt**

Stefan Pettersson, energistrateg

Karolina Hedlund, hållbarhetsstrateg

Ulf Hjelm, fordonsansvarig



Motala kommun har en god överblick över sina fordon. Tekniska förvaltningen ansvarar för alla bilar och har en databas som grund för internfakturering. Varje bil har eget tankkort och man får löpande statistik då mätarställning knappas in vid tankning. Förutom två poolbilar är fordonen placerade på enheterna. Inom INEKT har man diskuterat optimering av tjänstebilsflottan, bland annat genom en förändrad organisation som bättre möjliggör strategiska beslut. Ett förslag ska inom kort presenteras för politikerna.

**”Vi behöver synliggöra tjänsteresornas kostnader och klimatpåverkan för att motivera förändringar. Vi vill också hitta rutiner för att kartlägga verksamheternas transportbehov, för att kunna optimera fordonsflottan.”**



Charlie Velano Johansson, projektledare

#### **Kontakt**

Charlie Velano Johansson,  
projektledare energi- och klimatkommunikation

”Vi har 25 bilar i en central pool. Vi har tät dialog med verksamheterna och kan ofta erbjuda dem flexibla lösningar än en egen leasingbil. När fler delar bil blir kostnaderna lägre.”

Birgit Wadstein, kommunikationschef



Norrköpings kommun har 285 bilar varav 25 i en intern bilpool. Kommunen ställer höga krav vid leasingen vilket bland annat lett till att andelen miljöfordon är 95 %. En central fordonssamordnare på Upphandlingscenter ger möjlighet till bra kontroll och statistik. Inom INEKT möttes chefer, politiker och tjänstemän för att diskutera resehandbok, fordonsuppföljning och klimatkompensation. Norrköping kommer att fortsätta utveckla bilpoolen och arbeta för att minska användande av privatbil i tjänst. Arbetet med revidering av resehandboken drivs vidare efter projektets avslutning.

## Kontakt

Jannica Schelin, processledare och koordinator hållbara transporter

Eva Gustafsson, fordonssamordnare Upphandlingscenter

I Söderköpings kommun har de olika förvaltningarna ansvarat för sina fordon. Som i många kommuner har det saknats rutiner för uppföljning av körjournalerna och därför har många bilar gått för lite eller för mycket. Det har funnits en politisk vilja att förbättra systemet. Inom INEKT har man stöttats i att ta fram ett förslag på införande av central fordonsadministration och bilpool. En enig kommunstyrelse gav Tekniska förvaltningen i uppdrag att ta fram förslag på ny organisation. Tjänstemännen har sedan fått fortsatt stöd i det arbetet. Under INEKT har också en justerad fordonspolicy tagits fram, som möjliggör inköp av elbilar och laddhybrider.

”Det har varit otroligt värdefullt att genom projektet få tips från andra kommuner samt konsult om hur vi kan effektivisera vår fordonshantering. Ibland är det bara så skönt att få träffa andra som sitter i samma båt och få ventilera lösningar på problem och bolla idéer.”



Sandra Ljungdahl, energi- och klimatstrateg

#### Kontakt

Sandra Ljungdahl, klimat- och energistrateg

Mikael Appelberg, trafiksamordnare

**”Fordon finns i alla förvaltningar men är ingen primär verksamhet. Genom att skaffa oss överblick tänker vi samordna och styra mot en mer optimerad och resurseffektiv fordonsflotta med fler alternativa transportsätt.”**



Kickan Grimstedt, energistrateg

Åtvidabergs kommun har en nyantagen resepolicy och har deltagit i Energikontorets projekt om färddatorer i hemtjänstens bilar. Kommunen har 41 bilar och har beslutat att införa en central tjänst som fordonsansvarig. Inom INEKT hölls ett möte med kommunchef, ansvarig för arbetsmarknadsenheten och andra berörda. Planen är nu att samla administration och strategiskt ansvar hos den nya tjänsten, medan man undersöker möjligheterna för arbetsmarknadsenheten att sköta praktisk service av bilarna. Detta ska infogas i den nya fordonspolicy som är under framtagande. Kommunen har fått fortsatt konsultstöd i arbetet med policyn.

#### **Kontakt**

Kristina Andersson, transportsamordnare

Kickan Grimstedt, energistrateg

### ...om problemen

- Förvaltningarna vill ha egna bilar, och därför går många fordon för få mil.
- Hos oss tankas mycket bensin i etanolbilarna. Det behövs uppföljning av tankningen på fordonsnivå.
- Det saknas intresse och diskussionsforum för bilparken.
- Vi hade en leasingbil som stod bortglömd på en parkering i ett halvår medan vi betalade för den.
- Vår kommun har en bilkostnad på 25 miljoner kronor om året.
- Vårt bokföringssystem möjliggör inte en samlad bild av bilkostnaderna.

### ...om lösningarna

- Vi vill ha bättre ordning och ett centralt ansvar för bilarna.
- Förvaltningarna blir bara glada om de slipper administrationen av fordonen.
- Det är viktigt med bra systemstöd, till exempel för bilbokning.
- ISA-system ger bra uppföljning på bränsleåtgången. Men det viktigaste är att de anställda sänker hastigheten så bränsleanvändningen minskar.
- Det måste finnas en användare som efterfrågar statistiken.
- Ett bra argument för bilpool är att peka på fordon med många över- och undermil. Vi har fått betala 30 000 kronor för en leasingbil med övermil.
- En tredjedel av hemtjänstens resor är matleveranser, och det går åt många bilar på tiderna när varm mat ska levereras. Kanske finns det någon smartare lösning?
- Vår kommun ska införa förmånscyklar.
- Se till att personalen inte tar egen bil till jobbet, för då används den i tjänsten också.

## Spartips: Energimärkning av däck

Det finns stor medvetenhet om att körvanor påverkar bränsleanvändningen, och många kommuner och landsting utbildar sin personal i sparsam körning. Men även valet av däck spelar roll. Däcken svarar för 20 procent av ett fordon's bränsleförbrukning. De mest energieffektiva däcken, med lägst rullmotstånd, beräknas minska förbrukningen med upp till 10 procent.

Sedan 2012 finns en EU-gemensam energimärkning för däck. Den gör det lättare för konsumenterna att jämföra olika produkter. Märkningen visar energieffektivitet, väggrepp vid vått väglag och buller. Energiklassen visas på en skala från A till G, och i en färgskala från grönt till rött. Däck märkta med energiklass A har lägst rullmotstånd.

Läs mer om märkningen på [www.energimyndigheten.se](http://www.energimyndigheten.se).

## Lästips

Omvärldsanalys – INEKT

Energikontoret Östra Götaland, 2013

Finns på [www.lansstyrelsen.se/ostergotland](http://www.lansstyrelsen.se/ostergotland)

Fordonssystem – en översiktlig marknadsanalys (PM inom INEKT)

Trivector Traffic, 2013

Finns på [www.lansstyrelsen.se/ostergotland](http://www.lansstyrelsen.se/ostergotland)

Handbok för bättre kommunala tjänsteresor

Vägverket, 2006

Finns på [www.trafikverket.se](http://www.trafikverket.se)

Utvärdering av effektsamband för bilpool

Trafikverket, 2012

Mötes- och resepolicy – Inspiration, fakta och exempel

Trafikverket, 2011

Miljöstyrningsrådets webbplats

[www.msr.se](http://www.msr.se)

Denna skrift är utgiven av Länsstyrelsen Östergötland,  
december 2013 med stöd av Energimyndigheten.


Projektledare: Jenny Lindqvist och Johan Niskanen

Grafisk produktion: Dedicate.

Tryck: Billes

Foto: Göran Billeson (omslag)  
kommuner och landsting (övriga).

Skriften kan laddas ner på  
[www.lansstyrelsen.se/ostergotland](http://www.lansstyrelsen.se/ostergotland)



Många offentliga organisationer arbetar ambitiöst med energieffektivisering. Åtgärderna kan hindras av att transportererna är svåra att följa upp. Det saknas ofta rutiner för att följa upp körsträckor och bränsleanvändning - och därmed klimatpåverkan och kostnader.

Under 2012-2013 har Länsstyrelsen Östergötland drivit projektet INEKT (Informationshantering och energieffektivisering av kommuners och landstings transporter) med stöd av Energimyndigheten. Landstinget i Östergötland samt 8 kommuner har deltagit. Här presenteras projektets arbete och resultat.



LÄNSSTYRELSEN  
ÖSTERGÖTLAND